

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОРЯДКУ ЗАКУПІВЛІ БЕЗПІЛОТНИХ СИСТЕМ

ВСТУП

З початком повномасштабного вторгнення РФ застосування безпілотних систем (БпЛА) стало ключовим фактором для успішної відсічі агресора. У відповідь на збільшення попиту на розвідувальні та ударні дрони з-поміж різних родів військ у березні 2023 року стартував експериментальний проєкт щодо здійснення закупівель безпілотних систем, засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ) та активних засобів протидії технічним розвідкам вітчизняного виробництва (постанова Кабінету Міністрів України №256 від 24 березня 2023 р.).

Розрахований на два роки, цей проєкт дав змогу приватним компаніям масштабувати виробництво БпЛА до сотень тисяч одиниць на рік. Адже до цього виробництво дронів, їхня закупівля та постачання не були визначені законодавчо, що не дозволяло виробникам БпЛА розвиватися, масштабуватися, реінвестувати прибуток та конкурувати з іноземними компаніями¹.

Для забезпечення безперервності постачання уряд дозволив закупівлі БпЛА та РЕБ до завершення воєнного стану в Україні на заміну експериментальному проєкту, дія якого сплинула 27 березня 2025 року. Для цього Кабінет Міністрів наприкінці 2024 року доповнив постанову №1275 «Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» (Постанова №1275) порядком здійснення **закупівлі безпілотних систем, засобів радіоелектронної боротьби тактичного рівня вітчизняного виробництва** та їх складових частин².

Відповідно централізовані закупівлі БпЛА від грудня 2024 року здійснюються за процедурою, встановленою у постанові №1275.

Повноваженням закуповувати безпілотні системи наділені такі державні замовники, як:

ДП Міністерства оборони
«Агенція оборонних закупівель»
(АОЗ)

Національна гвардія
України (НГУ)

Національна поліція
(НПУ)

Державна служба спеціального
зв'язку та захисту інформації
(ДССЗІ)

Державна прикордонна
служба (ДПСУ)

Військові частини
тощо

Окрім того, ДССЗІ, згідно з Постановою №1275, має право закуповувати зокрема і в інтересах інших державних замовників. Наприклад, ЗСУ, НГУ, ДПСУ, НПУ, на підставі їх письмового замовлення.

Закупівлі БпЛА та РЕБ, як і інші товари оборонного призначення³, що становлять державну таємницю, здійснюються без застосування закупівельних процедур, визначених ЗУ «Про оборонні закупівлі» та «Про публічні закупівлі». Порядок придбання такої техніки визначається самостійно державним замовником у внутрішніх нормативно-правових актах.

Як правило, БпЛА закуповують шляхом укладення прямих договорів за таким алгоритмом:

- 1 формування потреби з урахуванням конкретної номенклатури та обсягу
- 2 формування переліку і обсягу закупівель на основі потреби;
- 3 передконтрактна робота (аналіз ринку, отримання комерційних пропозицій тощо)
- 4 контрагування (перевірка контрагентів, розробка та погодження проекту договору всіма заінтересованими органами)
- 5 укладення договору (за необхідності внесення передоплати)
- 6 виконання договору та здійснення контролю за його виконанням

Водночас процедури укладення державного контракту на закупівлю БпЛА різняться залежно від замовника, за кількістю та роллю залучених структурних підрозділів відомства.

Аналітичний центр StateWatch із залученням антикорупційного центру «Межа» провели порівняльний аналіз закупівельних процедур найбільших державних замовників БпЛА, а саме АОЗ, ДССЗЗІ, НПУ та НГУ з метою визначення найкращих практик та формування рекомендацій задля підвищення оперативності та ефективності АОЗ, якій виділено найбільше фінансування на придбання безпілотників у 2025 році.

Порівняльна таблиця обсягу фінансування закупівлі БпЛА

Державний замовник	2024	2025
АОЗ ⁴	69,3 млрд грн	128 млрд грн
ДССЗЗІ ⁵	75 млрд грн	46,9 млрд грн
НГУ ⁶	1,6 млрд грн	2,7 млрд грн
НПУ ⁷	218,5 млн грн	544,1 млн грн
Разом	146 млрд грн	178 млрд грн

Зокрема, на виконання Постанови №1275 згадані державні замовники ухвалили такі внутрішні порядки:

АОЗ – Порядок взаємодії Міністерства оборони України зі службою державного замовника ДП МОУ «Агенція оборонних закупівель» щодо здійснення оборонних закупівель під час дії правового режиму воєнного стану, затверджений наказом МОУ №96 від 12.02.2025.

ДССЗІ – Порядок взаємодії структурних підрозділів Адміністрації ДССЗІ під час здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану, затверджений наказом ДССЗІ №215 від 15.04.2024.

НПУ – Наказ НПУ №1214 від 19.11.2024 р. «Про деякі питання матеріально-технічного забезпечення в системі Національної поліції України».

НГУ – Інструкція з організації оборонних закупівель у НГУ, затверджена наказом Командувача НГУ №330 від 05.10.2022 р.

1. ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБИ У ЗАКУПІВЛІ БПЛА

Порівняльна таблиця порядку визначення потреби у закупівлі БПЛА

МОУ	АОЗ	Закупівлі озброєння для Збройних Сил України (ЗСУ) здійснюються відповідно до Переліку та обсягів товарів, робіт і послуг на постачання (розроблення, модернізацію, ремонт) озброєння, військової та спеціальної техніки, ракет і боєприпасів та іншого військово-технічного майна і послуг в інтересах ЗСУ (далі - «Перелік»). Цей Перелік формується у порядку, встановленому в Інструкції, затвердженій наказом МОУ № 226⁸ від 11.04.2024 р.: 1) Потреба формується Головним управлінням логістики Генерального штабу ЗСУ (Генштабу) до кінця 3 кварталу поточного року, яка затверджується начальником Генштабу на 3 роки. 2) Центральне управління оборонних ресурсів Генштабу спільно з Головним управлінням логістики Генштабу, на підставі потреби та у межах фінансового ресурсу формують пропозиції до Переліку з визначенням пріоритетів (2 пріоритети). 3) Сформовані пропозиції до Переліку затверджуються начальником Генштабу та надаються до Департаменту закупівель МОУ. 4) Департамент опрацьовує пропозиції та подає Перелік на затвердження заступнику Міністра оборони, відповідального за закупівлі. Витяг із Переліку (зміни до нього) на відповідний рік доводяться Департаментом закупівель МОУ до АОЗ для організації закупівель. На підставі отриманого витягу агенція здійснює закупівлі.
-----	-----	--

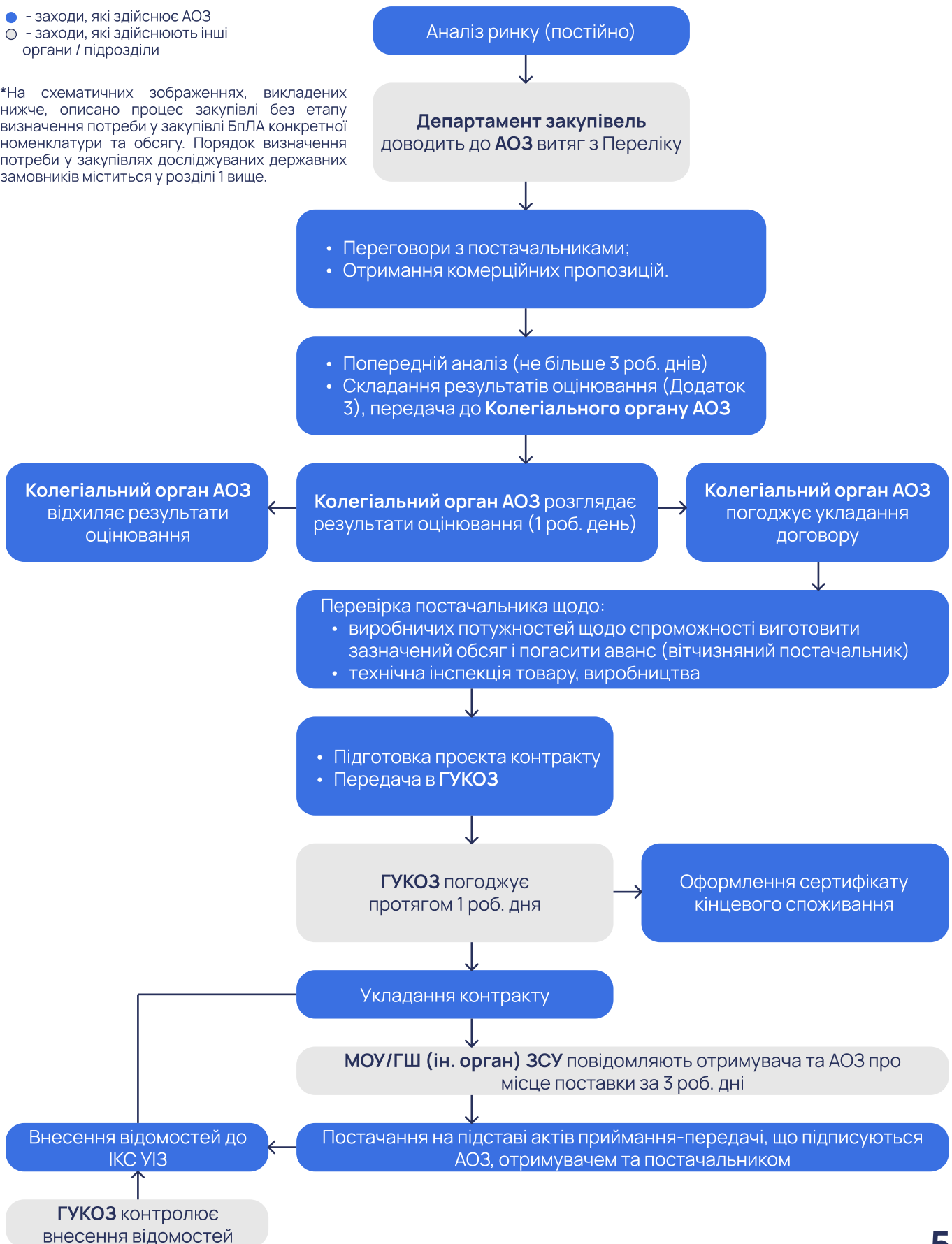
ДСС33І	Відповідно до розділу 6,8 Порядку взаємодії структурних підрозділів Адміністрації Держспецзв'язку під час здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану, затвердженого наказом Держспецзв'язку №215 від 15.04.2024 р.: 1) Департамент забезпечення (ДЗ) до 25 січня поточного року подає до Фінансово-економічного департаменту (ФЕД) інформацію про закупівлі на рік. Оскільки ДСС33І, згідно з постановою №1275, може закуповувати БпЛА на замовлення інших відомств, то ця інформація базується, зокрема, на отриманих повідомленнях інших органів (ЗСУ, НПУ, НГУ тощо). Водночас точні дані щодо того, на основі чого формується потреба ва ДСС33І, не надали на запит аналітиків, оскільки це віднесено до інформації з обмеженим доступом. 2) ФЕД узагальнює пропозиції та готує відповідний Перелік, що затверджується наказом Адміністрації ДСС33І. 3) Якщо потреба у закупівлі виникає посеред року, то Департамент забезпечення визначає необхідність, вартість, технічні та якісні характеристики, умови постачання і оплати та готує рапорт, який погоджує уповноважена особа щодо застосування або незастосування електронної системи, а також ФЕД – щодо наявності асигнувань. 4) Голова ДСС33І ухвалює рішення про підготовку рапорту про включення зазначеної номенклатури до Переліку.	
МВС	НГУ	Потреба (норми належності) у БпЛА для забезпечення НГУ затверджена наказом МВС від №347 26.04.2023 р. «Про затвердження Норм належності безпілотних авіаційних комплексів в Національній гвардії України»⁹. Цим наказом визначено потребу (норми належності) для підрозділів військових частин з охорони громадського порядку та з охорони важливих державних об'єктів НГУ; для бригад оперативного призначення та авіаційної ескадрильї безпілотних авіаційних комплексів (військова частина 3074) НГУ; для підрозділів Міжнародного міжвідомчого багатoproфільного центру підготовки підрозділів (військова частина 3070) та Національної академії НГУ; Центру спеціального призначення НГУ (військова частина 3073). Наприклад, у кожній роті розвідки спеціального призначення НГУ передбачено 16 БпАК типу «камікадзе», 4 наземних станції керування БпАК на базі автомобіля підвищеної прохідності типу «пікап», 4 ударні БпАК І класу літакового типу, 8 БпАК мультироторного типу І класу, 4 БпАК літакового типу І класу.
	НПУ	Потреба (норми належності) у БпЛА для забезпечення Національної поліції України затверджена наказом МВС №392 від 06.06.2024 р. «Про затвердження Норм належності безпілотних авіаційних систем, спеціальних технічних засобів протидії їх застосуванню в органах (підрозділах) Національної поліції України»¹⁰. Цим наказом визначено норми належності для центрального органу управління поліції, її міжрегіональних територіальних органів, головних управлінь, закладів та установ, що належать до сфери управління поліції. Наприклад, для Департаменту поліції особливого призначення «Об'єднана штурмова бригада НПУ «Лють» передбачено 377 безпілотних систем мультироторного типу І класу, 40 БпЛА літакового типу І класу, 210 БпЛА протидії безпілотним системам, 210 мобільних систем виявлення БпЛА, 15 стаціонарних систем виявлення БпЛА, 25 стаціонарних систем протидії безпілотним системам. Під час виконання завдань у районі бойових дій норму належності можуть збільшити до 200%.

2. ПОРЯДОК ЗАКУПІВЛІ БПЛА АОЗ, ДССЗЗІ, НПУ ТА НГУ*

2.1 Схематичне зображення процесу закупівлі БпЛА АОЗ

- - заходи, які здійснює АОЗ
- - заходи, які здійснюють інші органи / підрозділи

*На схематичних зображеннях, викладених нижче, описано процес закупівлі без етапу визначення потреби у закупівлі БпЛА конкретної номенклатури та обсягу. Порядок визначення потреби у закупівлях досліджуваних державних замовників міститься у розділі 1 вище.

2.2 Покроковий опис процесу укладання контрактів АОЗ згідно з Порядком взаємодії МОУ зі службою державного замовника – ДП МОУ «Агенція оборонних закупівель» щодо здійснення оборонних закупівель під час дії правового режиму воєнного стану⁸ (далі - Порядок):

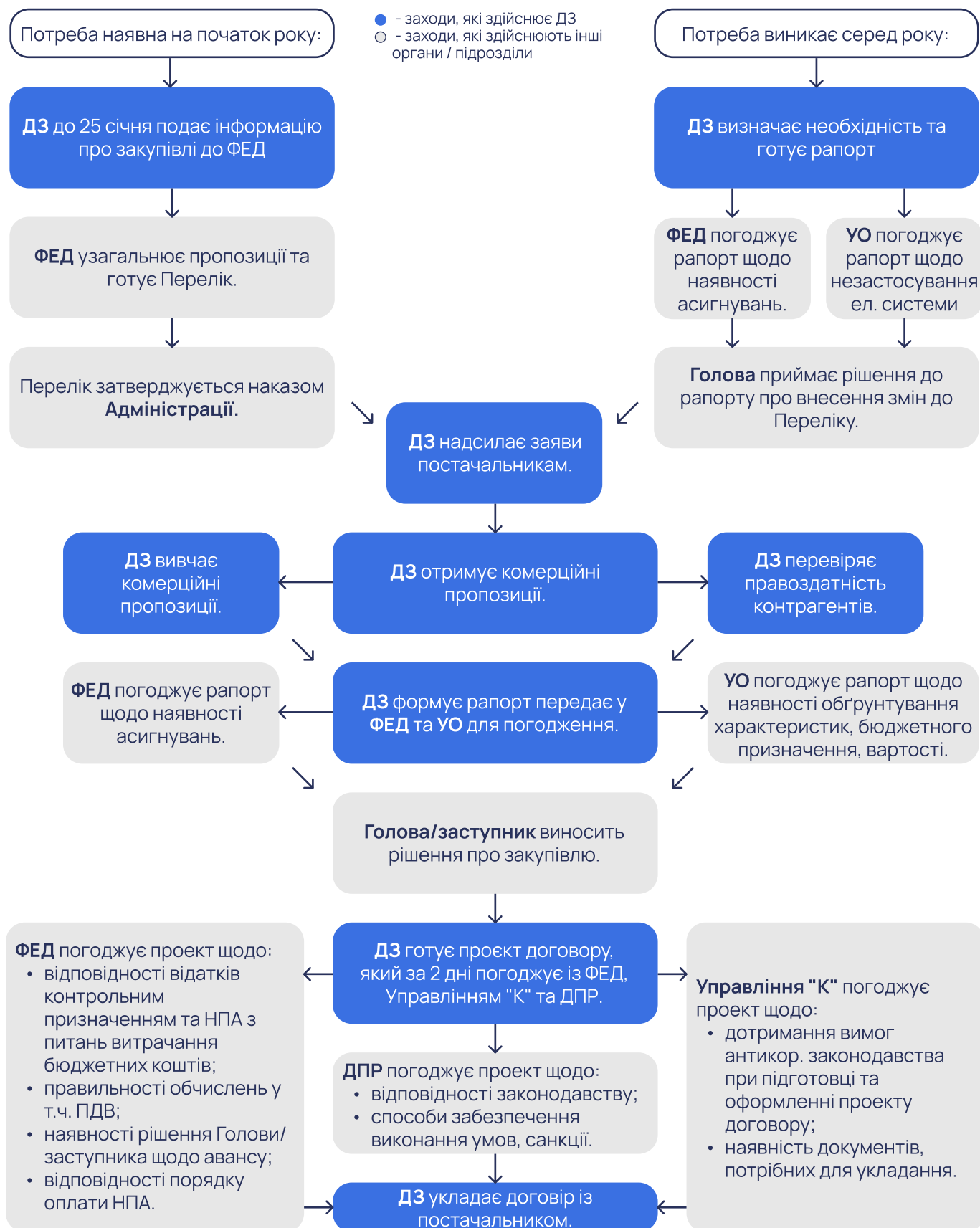
- **1. Передконтрактна робота АОЗ:**
 - здійснює аналіз ринку;
 - проводить переговори з потенційними постачальниками (виробниками);
 - отримує комерційні пропозиції;
 - здійснює попередній аналіз комерційних пропозицій, який триває не більше 3 робочих днів;
 - формує результати оцінювання пропозиції та подає на розгляд до колегіального органу агенції (Колегіальний орган).
- **2. Колегіальний орган опрацьовує результати оцінювання** та не пізніше наступного робочого дня ухвалює рішення щодо можливості укладення державних контрактів або відхилення результатів оцінювання за результатами їх розгляду.
- **3. АОЗ інформує постачальника про подальший розгляд** комерційної пропозиції протягом 1 робочого дня за результатами розгляду Колегіальним органом.
- **4. АОЗ перевіряє потенційних постачальників****, стосовно яких Колегіальний орган ухвалив рішення відповідно до внутрішнього порядку АОЗ, зокрема:
 - для перевірки виробничих потужностей українських виробників щодо спроможностей виготовити та поставити заявлені обсяги, а також своєчасно погасити аванс, АОЗ залучає представництва державного замовника через Головне управління технічного оцінювання та контролю якості озброєння та військової техніки (ГУКОЗ);
 - агенція ініціює технічну інспекцію товару, виробництва чи виробничих потужностей іноземних суб'єктів господарської діяльності;
 - до проведення технічної інспекції АОЗ може залучати відповідний апарат аташе з питань оборони, ГУКОЗ та інших структурних підрозділів МОУ та ЗСУ.
- **5. Контрактування АОЗ:**
 - агенція готує проект контракту і передає на погодження ГУКОЗ щодо відповідності номенклатури та обсягів товарів, що плануються придбати згідно з Переліком на відповідний рік обсягам спланованих фінансових ресурсів. Строк погодження – 1 робочий день;
 - після погодження контракту оформлює сертифікат кінцевого споживача;
 - укладає контракт;
 - вносить відомості до інформаційно-комунікаційної системи управління логістичним забезпеченням (ІКС УЛЗ).
- **6. Структурний підрозділ МОУ, Генштабу чи інший орган військового управління ЗСУ визначає отримувача товару та повідомляє АОЗ про місце передачі предмета закупівлі та отримувача не пізніше ніж за три робочі дні до поставки.**
- **7. Здійснюється постачання товарів** на підставі актів приймання-передачі, підписаних між постачальником, АОЗ та отримувачем, без переходу права власності на них до служби державного замовника.
- **8. АОЗ здійснює перерахування коштів.**
- **9. Інформація щодо надходження товарів вноситься в ІКС УЛЗ.**
- **10. Контроль за своєчасністю внесення інформації АОЗ здійснює ГУКОЗ.**

Також задля ефективної передконтрактної роботи передбачені заходи міжнародного співробітництва за кордоном, що передують передконтрактній роботі:

- АОЗ надсилає на погодження до ГУКОЗ технічне завдання на закордонне відрядження представників;
- представники АОЗ беруть участь у заходах міжнародного співробітництва, зокрема навчаннях, виставках, конференціях, демонстраційних заходах та випробуваннях зразків озброєння та техніки за межами України.

^{**}Варто зауважити, що зміни, внесені наказом МОУ №108 від 14.02.2025 до Порядку, передали функцію з відбору постачальника від Коордштабу до Колегіального органу. Водночас Коордштаб, який складається із 16 представників МОУ, Генштабу, органів військового управління та державних підприємств, залишається залученим до процесу оборонних закупівель та має дорадчі функції.

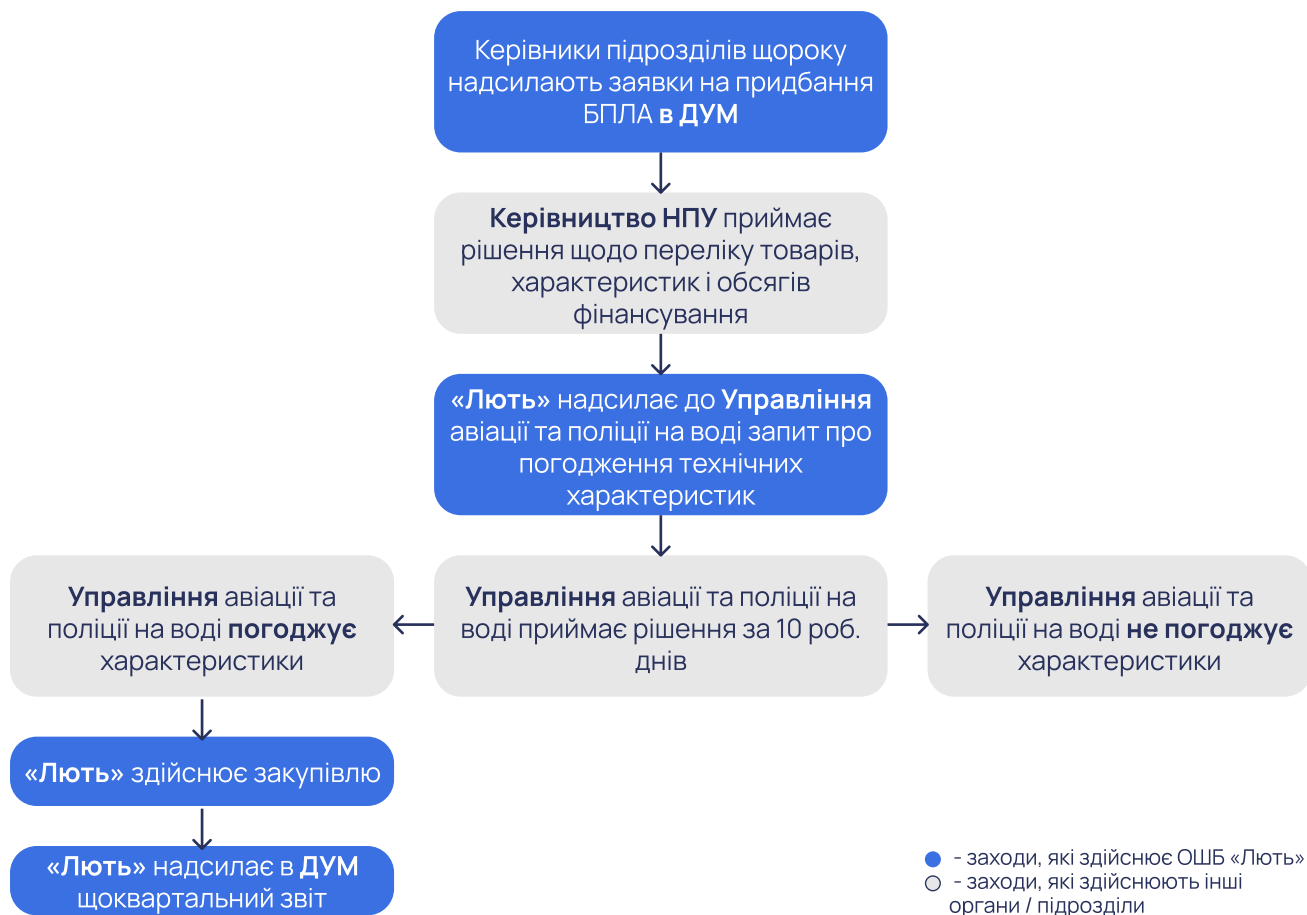
2.4. Схематичне зображення процесу закупівлі безпілотних систем ДСС331

2.5. Покроковий процес укладання контрактів ДССЗЗІ (відповідно до Порядку взаємодії структурних підрозділів Адміністрації ДССЗЗІ під час здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану, затвердженого наказом ДССЗЗІ № 215 від 15.04.2024¹¹):

- **1. Формування потреби:**
 - Департамент забезпечення, що ініціює закупівлі, до 25 січня поточного року подає до ФЕД інформацію про закупівлі на поточний рік;
 - ДЗ та уповноважена особа (УО) при формуванні пропозиції визначають, чи буде застосовуватися електронна система для проведення закупівлі;
 - ФЕД узагальнює пропозиції та готує Перелік, що затверджується наказом Адміністрації ДССЗЗІ;
 - якщо потреба у закупівлі виникає посеред року, то ДЗ визначає необхідність, вартість, ТТХ, умови поставки і оплати, а також готує рапорт;
 - Голова ДССЗЗІ ухвалює рішення до рапорту про включення до Переліку.
- **2. Передконтрактна робота ДЗ:**
 - надсилає запити на комерційні пропозиції до постачальників ;
 - отримує пропозиції, перевіряє правоздатність контрагентів;
 - формує довідку про результати дослідження ринку, де зазначається висновок про правоздатність контрагента і додаються комерційні пропозиції;
- **3. ДЗ формує рапорт із посиланнями на Перелік**, зокрема приналежність предмета до категорії озброєння або спецтехніки, розрахунками, рішенням голови або заступника про попередню оплату, строками поставки;
- **4. ФЕД погоджує рапорт** щодо наявності асигнувань, а **УО** – щодо обґрунтування ТТХ, розміру бюджетного призначення, очікуваної вартості (Обґрунтування 710).
- **5. На основі рапорту Голова ДССЗЗІ/профільний заступник виносять рішення про здійснення закупівлі.**
- **6. Контрактна робота ДЗ:**
 - готує проєкт договору;
 - погоджує проєкт договору з ФЕД, Управлінням з питань запобігання та виявлення корупції (Управління «К»), Департаментом правової роботи (ДПР) протягом 2 робочих днів;
 - у разі зауважень проєкт повертається до ДЗ;
 - якщо суперечності не врегульовано протягом 1 дня ДЗ, складає протокол розбіжностей, візує у керівників підрозділів та передає заступнику голови ДССЗЗІ;
- **7. Погодження проєкту договору:**
 1. Заступник голови ДССЗЗІ обирає редакцію положень проєкту договору.
 2. Проєкт повторно візується керівниками підрозділів;
 3. ФЕД погоджує щодо:
 - відповідності видатків кошторисним призначенням та нпа з питань витрачання бюджетних коштів;
 - наявності рішення голови або заступника щодо авансу;
 - відповідності порядку оплати тощо.
 4. Управління «К» погоджує щодо:
 - дотримання вимог антикорупційного законодавства при підготовці та оформленні проєкта договору;
 - наявності документів, потрібних для укладання.
 5. ДПР погоджує щодо:
 - відповідності законодавству;
 - способів забезпечення виконання умов, санкцій.
- **8. Проєкт договору погоджується заступником Голови.**
- **9. Укладення договору.**

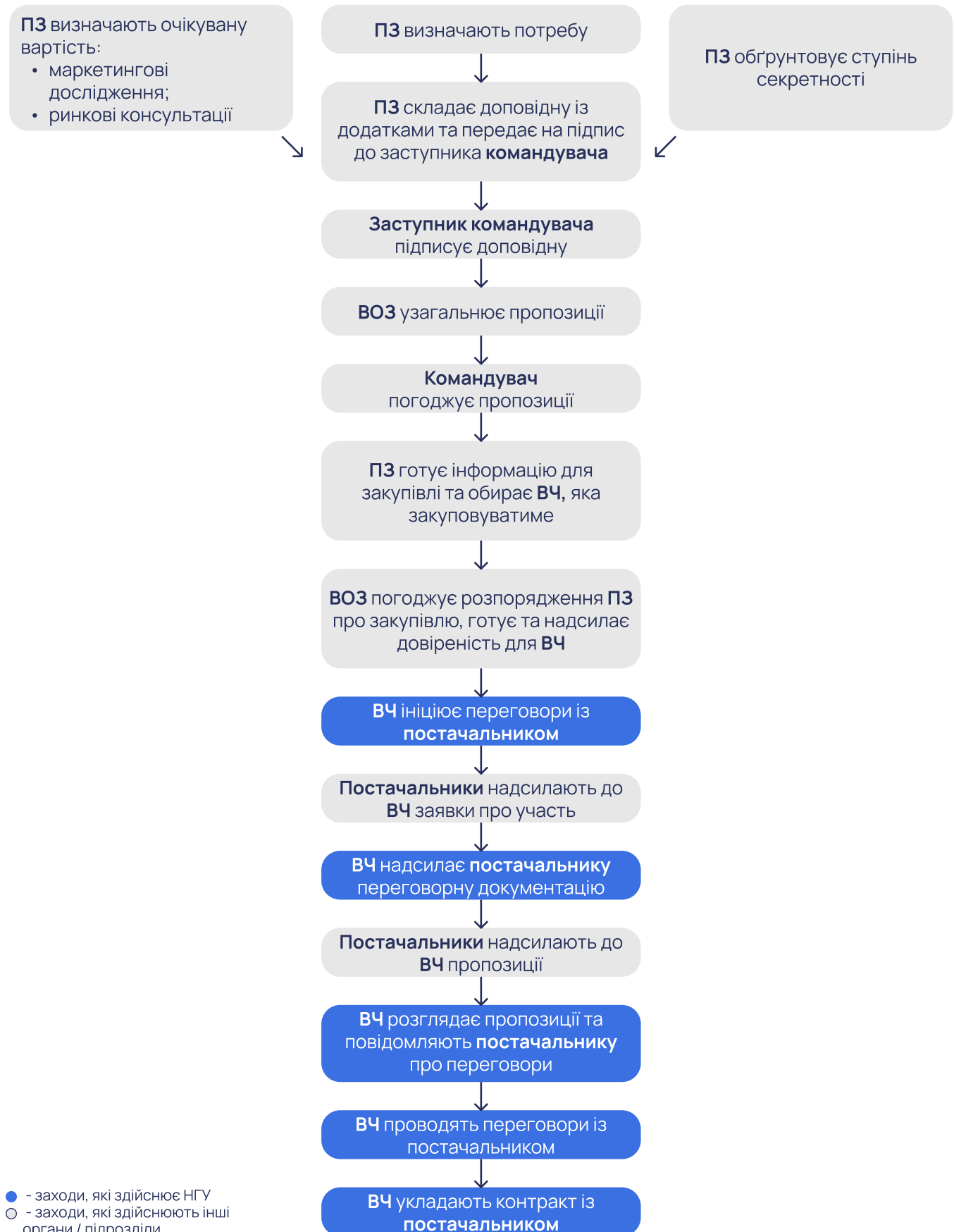
2.6 Схематичне зображення процесу закупівлі БпЛА НПУ на прикладі ОШБ «Лють»

Покроковий процес укладання контрактів НПУ (відповідно до наказу НПУ від 19.11.2024 р. №1214 «Про деякі питання матеріально-технічного забезпечення в системі Національної поліції України¹²» на прикладі ОШБ «Лють»):

- § 1. Отримання необхідних асигнувань для здійснення самостійних закупівель.
- ✉ 2. Щорічне надсилання до Департаменту управління майном (ДУМ) узагальнених заявок на придбання БпЛА та компонентів до них.
- ✉ 3. Надсилання до Управління авіації та поліції на воді обґрунтування необхідності здійснення самостійної закупівлі, у якому, зокрема, зазначається найменування товару, його кількість, ціну за одиницю та орієнтовна вартість закупівлі, технічні характеристики.
- 🤝 4. Отримання протягом 10 робочих днів погодження технічних характеристик від Управління авіації та поліції на воді.
- 📦 5. Здійснення закупівлі, у якій беруть участь також працівники підрозділів внутрішньої безпеки, внутрішнього аудиту (за наявності), а також співробітники підрозділу з питань запобігання корупції.
- ✉ 6. Надсилання щоквартального звіту до ДУМ щодо самостійно здійснених закупівель.

2.7. Схематичне зображення процесу закупівлі БПЛА НГУ

Покроковий процес укладання контрактів НГУ (відповідно до Інструкції з організації оборонних закупівель у Національній гвардії України, затвердженого наказом Командувача НГУ № 330 від 05.10.2022 р.):

1. Визначення потреби в товарах та очікуваної вартості:

1. Структурні підрозділи ГУ НГУ, на які покладено функції матеріально-технічного забезпечення (підрозділи забезпечення, далі – ПЗ) визначають потребу в товарах на підставі:
 - документів оборонного планування;
 - аналізу фактичного використання товарів;
 - поточних потреб, пріоритетів та завдань;
2. ПЗ проводять маркетингові дослідження та попередні ринкові консультації, визначають очікувану вартість, обґрунтовують ступінь секретності відомостей про закупівлю.
3. ПЗ складають доповідну записку з додатками і пропозиції до зведеного трирічного плану закупівель на ім'я командувача НГУ за підписом керівника підрозділу. Доповідна та пропозиції також підписуються профільним заступником командувача НГУ.
4. Відділ оборонних закупівель ГУ НГУ (ВОЗ) узагальнює пропозиції до зведеного трирічного плану, які затверджуються командувачем НГУ.
5. ВОЗ надсилає пропозиції до Міністерства стратегічних галузей промисловості (Мінстратегпром).
6. Мінстратегпром погоджує пропозиції з оборонним комітетом ВРУ та подає на розгляд КМУ.
7. КМУ доводить до НГУ зведений трирічний план закупівель.

2. Передконтрактна робота:

1. ПЗ визначають військові частини (ВЧ), які здійснюватимуть закупівлі та готують інформацію необхідну для закупівлі, зокрема щодо:
 - предмета, технічних, якісних, кількісних характеристик та вимог до учасників переговорів;
 - очікуваної вартості;
 - критеріїв оцінки пропозицій та їхньої ваги;
 - конкретизованих умов типових контрактів;
 - гарантій якості;
 - умов поставки та оплати;
 - заходів та вимог щодо безпеки інформації та поставок.
2. ВОЗ за пропозиціями ПЗ готує та надсилає ВЧ довіреності на здійснення закупівель;
3. ПЗ готує розпорядження та погоджує його із ВОЗ;
4. ПЗ надсилає розпорядження разом із інформацією про закупівлю до ВЧ;
5. ВЧ ініціюють переговори із постачальниками, наявними в електронному реєстрі учасників відбору та виконавців державних контрактів (Реєстр) за відповідною номенклатурою;
6. постачальники подають заявку на участь у переговорах;
7. ВЧ надсилає постачальникам переговорну документацію;
8. постачальники надсилають пропозиції до ВЧ;
9. ВЧ розглядають пропозиції:
 - за методикою оцінювання найбільш економічно-вигідної пропозиції;
 - із залученням представників інших держзамовників (у разі необхідності).

3. Контрактна робота:

1. ВЧ повідомляють постачальника про дату і час переговорів;
2. ВЧ проводять переговори із постачальником;
3. ВЧ укладає контракт із постачальником.

Варто зауважити, що окремі положення Інструкції не враховують приписи Постанови №1275. Зокрема, Постанова №1275 не вимагає складати пропозиції до зведеного трирічного плану та направляти їх до Мінстратегпрому для затвердження Кабінетом Міністрів. У зв'язку із чим при схематичному зображенні закупівельного процесу не враховувались пункти, що описують погодження зведеного трирічного плану.

Окрім цього, Інструкція передбачає такі процедури закритих закупівель як переговори та поетапні переговори, що описані у ЗУ «Про оборонні закупівлі» та постанові КМУ № 363 від 03.03.2021 «Питання оборонних закупівель». Організацію закупівель у ВЧ здійснюють колегіальні органи у складі щонайменше 5 військовослужбовців.

При цьому у пункті 43 постанови КМУ №1275 зазначено, що державні замовники здійснюють закупівлі озброєння, військової та спеціальної техніки без застосування видів закупівель, визначених ЗУ «Про оборонні закупівлі» та «Про публічні закупівлі». Порядок проведення таких закупівель, зокрема порядок укладення державних контрактів, визначається державним замовником.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ АГЕНЦІЇ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Аналітики StateWatch ідентифікували такі **недоліки** у процесах закупівель АОЗ відповідно до Порядку:

Недолік 1:

Бюрократизація процесів діяльності Колегіального органу АОЗ для організації закупівель та подальших заходів контрактації, що може негативно впливати на тривалість процесу закупівлі. Утворення наряду із Колегіальним органом АОЗ іншого консультативно-дорадчого органу в системі Міністерства оборони України, який може підмінити собою рішення АОЗ щодо вибору комерційних пропозицій для контрактування.

Відповідно до Порядку взаємодії МОУ зі службою державного замовника – ДП МОУ «Агенція оборонних закупівель» щодо здійснення оборонних закупівель під час дії правового режиму воєнного стану Колегіальний орган опрацьовує результати оцінювання пропозицій та ухвалює рішення щодо можливості укладення державних контрактів або відхилення пропозиції (пп. 5.2.1.1 Порядку).

Водночас залучення Колегіального органу до процесу закупівель та правове регулювання його діяльності має низку недоліків, зокрема:

- 1) залучення до процесу закупівель Колегіального органу розмиває відповідальність у разі вчинення правопорушення при укладанні контракту, зокрема розтрата бюджетних коштів або службової недбалості;
- 2) на відміну від процедури погодження постачальника та умов контракту відповідними підрозділами АОЗ в межах компетенції, члени Колегіального органу голосують за рішення на основі розгляду результатів оцінювання в цілому, без розмежування спеціальних компетенцій;
- 3) тривалий процес та залучення додаткових ресурсів для організації діяльності Колегіального органу, зокрема організація проведення офлайн засідань, узгодження позицій, підготовка відповідних матеріалів, при цьому кожен член Колегіального органу має основні посадові обов'язки.

Водночас разом із Колегіальним органом утворюються консультативні колегіальні органи – робочі групи категорійних офісів АОЗ (робочі групи). До компетенцій робочих груп зокрема належить розгляд комерційних пропозицій та попереднього планового кошторису, проектів результатів оцінювання, попереднього схвалення або несхвалення змін до істотних умов контрактів. За результатами засідання робочої групи ухвалюється рішення, яке має дорадчий характер, та яке надалі розглядає Колегіальний орган.

З огляду на те, що робочі групи попередньо розглядають пропозиції і надають відповідні рекомендації, постають питання реальності дотримання одноденного терміну на розгляд результатів оцінювання, можливості затягування прийняття рішень, доцільності існування Колегіального органу та більшої витрати ресурсів АОЗ.

Прикметно, що у внутрішніх порядках ДСС33І та НПУ встановлено, що ці органи не залучають колегіальні органи до ухвалення відповідних рішень.

Наприклад, ДСС33І при значних обсягах закупівель безпілотних систем (у 2024 році – 75 млрд грн, порівно з бюджетом АОЗ – 69 млрд грн) не залучає колегіальний орган, а рішення погоджується відповідними структурними підрозділами виключно у межах компетенції.

Окрім цього, внутрішній порядок ДССЗЗІ містить положення щодо врегулювання позицій проєкту договору й апелювання до заступника голови у разі неузгодження позицій зі структурними підрозділами, який ухвалює рішення щодо редакції договору.

Обов'язкове утворення колегіального органу з щонайменше 5 осіб для здійснення закритих закупівель передбачене ст. 18 ЗУ «Про оборонні закупівлі».

Водночас Постанова № 1275, якою регулюється закупівля БПЛА під час воєнного стану, дозволяє закуповувати військову та спеціальну техніку без застосування процедур, визначених ЗУ «Про оборонні закупівлі». Більше того, надається дискреція у виборі суб'єкта, який організовуватиме проведення закупівель: уповноважена особа або колегіальний орган з щонайменше трьох осіб.

Пропозиція 1:

З огляду на загальний позитивний досвід відходу від колегіальних органів (зокрема тендерних комітетів) як при організації закупівель, так і укладенні контрактів, аналітики StateWatch пропонують розглянути можливість проведення закупівель уповноваженою особою АОЗ, яка за необхідності погоджуватиме рішення з відповідними підрозділами у межах компетенції.

Недолік 2:

Невключення тактико-технічних характеристик предмета закупівлі як обов'язкової умови до витягу з Переліку.

Порядком не передбачена вимога доводити тактико-технічні характеристики (ТТХ) предмету закупівлі одночасно із витягом із Переліку. Також у відповідь на запит АОЗ повідомив, що в їхньому розпорядженні відсутні нормативно-правові акти, які регламентують включення до витягу з Переліку відповідних характеристик.

Отже, чинні нормативно-правові акти не регулюють порядок доведення ТТХ структурними одиницями Сил оборони до АОЗ. Як наслідок, незрозуміло, хто саме та яким чином формує технічні вимоги до безпілотних систем. Ці обставини породжують додаткові бюрократичні кола погоджень із підрозділами ЗСУ та МОУ, що своєю чергою можуть призводити до втрати часу та підлаштування характеристик під певних учасників в ході відбору постачальника.

Водночас позитивним прикладом є положення Постанови №1275, де зазначено, що закупівля безпілотних систем Адміністрацією Держспецзв'язку може здійснюватися для потреб сил безпеки та сил оборони на підставі письмового замовлення, в якому зокрема зазначається інформація про тактико-технічні характеристики безпілотної системи або назва безпілотної системи (у разі закупівлі конкретного найменування БПЛА).

В Інструкції з організації оборонних закупівель у НГУ також вказано, що підрозділи забезпечення визначають військові частини, відповідальні за закупівлі, які готують інформацію щодо предмета, а також його технічних, якісних та кількісних характеристик.

Пропозиція 2:

Передбачити у Порядку необхідність доведення до служби державного замовника тактико-технічних характеристик безпілотних систем, що мають бути закуплені, як складову Переліку і обсягів закупівель

Недолік 3:

Дискреційні повноваження Координаційного штабу з питань забезпечення ЗСУ озброєнням, військовою та спеціальною технікою, ракетами і боєприпасами, іншими матеріально-технічними засобами (Коордштаб), що можуть призводити до втручання у процеси оборонних закупівель, зокрема відбір постачальників.

Варто зауважити, що зміни, внесені наказом МОУ №108 від 14.02.2025 до Порядку, покращили регулювання процесу закупівлі, зокрема передали функцію з відбору постачальника від Коордштабу до Колегіального органу, визначили форми рішень на основі розгляду результатів оцінювання та встановили часові рамки для такого розгляду.

Коордштаб, який складається із 16 представників МОУ, Генштабу, органів військового управління та державних підприємств, є третім колегіальним органом, залученим до процесу оборонних закупівель, що має дорадчі функції.

Попри це, положення про Коордштаб визначає, що секретар цього органу на вимогу голови узагальнює, аналізує та подає йому матеріали про стан виконання ухвалених рішень. Голова Коордштабу контролює дотримання строків та стан виконання.

Таким чином, рішення Коордштабу агенції, яке ухвалюється представниками різних органів та підрозділів, зокрема поза межами компетенції, є обов'язковими до виконання, що може призводити до втручання у процеси закупівель, зокрема до відбору постачальників.

Пропозиція 3:

Вилучити норму про обов'язковість ухвалених Коордштабом рішень, забезпечивши невтручання зазначеного колегіального органу до процесу відбору постачальника, а також переглянути функції Коордштабу на предмет усунення дублювання з функціями Колегіального органу АОЗ під час розгляду комерційних пропозицій

Це дослідження підготовлено в рамках програми підтримки від Спеціального радника з питань оборони посольства Великої Британії в Україні, яку імплементує EDGE Foundation та аналітичний центр StateWatch.

ДЖЕРЕЛА

1. Акаунт Михайла Федорова в Телеграм: <https://t.me/zedigital/3000>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2024 р. №1450 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2022 р. № 1275»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1450-2024-%D0%BF#n22>
3. Відповідно до п. 43 Постанови КМУ №1275.
4. Офіційний вебсайт МОУ: <https://mod.gov.ua/news/aoz-minoboroni-zaprovadzhuye-novu-model-zakupivel-bezpilotnih-sistem>
5. Відповідь ДСС33І на запит про доступ до публічної інформації 01/04-2282/2025 від 12.03.2025 р.: <https://drive.google.com/file/d/1Rn1Bm4s4YPQc2w91mfZFauP44EZpW45j/view?usp=sharing>
6. Відповідь НГУ на запит про доступ до публічної інформації №27-49-зі від 12.03.2025 р.: https://drive.google.com/file/d/1WbOwXICHFiW_-2io1TJZczwlf_dje1Zr/view?usp=sharing
7. Відповідь НПУ на запит про доступ до публічної інформації №377162025 від 12.03.2025 р.: <https://drive.google.com/file/d/10GIPQ7ic5LKxVPq0NWcrZobsUlpIATcj/view?usp=sharing>
8. Інструкція з планування оборонних закупівель товарів, робіт і послуг на постачання (розроблення, модернізацію, ремонт) озброєння, військової та спеціальної техніки, ракет і боєприпасів, іншого військово-технічного майна і послуг в інтересах Збройних Сил України в умовах правового режиму воєнного стану, затверджена наказом МОУ від 11.04.2024 р. №226: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0226322-24#Text>
9. Наказ МВС від 26.04.2023 р. №347 «Про затвердження Норм належності безпілотних авіаційних комплексів в Національній гвардії України»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0795-23#Text>
10. Наказ МВС від 06.06.2024 р. №392 «Про затвердження Норм належності безпілотних авіаційних систем, спеціальних технічних засобів протидії їх застосуванню в органах (підрозділах) Національної поліції України»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-24#Text>
11. Порядок взаємодії структурних підрозділів Адміністрації ДСС33І під час здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану, затвердженого наказом ДСС33І № 215 від 15.04.2024: https://drive.google.com/file/d/1Kdzk3zGjp7k6LD-RvJ-xTzdqR_xebrxCm/view?usp=sharing
12. Наказ Національної поліції України від 19.11.2024 р. №1214 «Про деякі питання матеріально-технічного забезпечення в системі Національної поліції України»: <https://drive.google.com/file/d/1H80IVwSyoZEz00rj9Vn9NjFSh1E2uEdr/view?usp=sharing>